

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Luonnonvarakeskuksesta annetun lain ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Luonnonvarakeskuksesta annetun lain ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 203/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Ada Ketelimäki, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Markus Lounela, maa- ja metsätalousministeriö
- hallintojohtaja Hannu Laitinen, Luonnonvarakeskus
- hallintojuristi Saana Harju, Suomen riistakeskus
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Harri Mäkivuokko, ProAgria Keskusten Liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Tilastokeskus
- Ruokavirasto
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia. Esityksellä ehdotetaan annettavaksi neuvoston asetusta (EY) 1217/2009 täydentävää sääntelyä. Esityksen mukaan Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia muutettaisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen tarpeisiin ja nykyistä toimintaa. Lisäksi lakiin lisättäisiin maatalojen kestävyyttä koskevan tietoverkon yhdyselimenä toimimista koskeva tehtävä. Myös ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia päivitetäisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyistä toimintaa riistataloutta ja metsästäystä koskevan tilastoinnin osalta.

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia. Tarkoituksena on saattaa mainitut lait vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyisen toiminnan tarpeita niin organisaation kuin tehtävien osalta. Luonnonvarakeskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi maatalouden kestävyiden tietoverkon perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) 1217/2009, jäljempänä FSDN-asetus, toimeenpanosta aiheutuvat säännökset. Esityksen mukaan Luonnonvarakeskus toimii FSDN-asetuksen 7 artiklassa tarkoitettuna yhdyselimenä. Lisäksi Luonnonvarakeskuksesta annetusta laista ehdotetaan poistettavaksi johtokuntaa koskevat säännökset ja tehtäväksi eräitä teknisiä Luonnonvarakeskuksen organisaatiota koskevia muutoksia.

Lisäksi ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta riistataloutta ja metsästystä koskevasta tilastoinnista. Hallituksen esityksessä esitetyistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Maatilojen kestävyiden tietoverkon perustaminen

Maatalouden kirjanpidon tietoverkko sisältää yli 80 000 maatilalta vuosittain saatavat mikrotaloudelliset tiedot ja kirjanpitoliedot. FSDN-asetuksen myötä tietoverkko muuttuu maatilojen kestävyiden tietoverkoksi. Tässä yhteydessä tietoverkon aineisto laajenee ympäristöön ja sosiaalisiin aiheisiin liittyviin tietoihin. Valiokunta on käsitellyt maatilojen kirjanpidon tietoverkon muuttamista maatilojen kestävyiden tietoverkoksi lausunnossaan (MmVL 24/2022 vp — U 68/2022 vp). Valiokunta ei lausunnossaan kannattanut tietoverkon muuttamista komission ehdottamalla tavalla yrittäjille pakolliseksi. Asia on valiokunnan lausunnon jälkeen edennyt siten, että osallistuminen on maataloille vapaaehtoista. Maatilojen vapaaehtoinen osallistuminen on tärkeää. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on kannustaa tiloja osallistumaan tuottamalla tiloille raportteja, laskelmia ja analyyskejä, joista tietoverkkoon osallistuvat tilat hyötyvät itse.

Luonnonvarakeskuksen ylläpitämän maatalouden kirjanpidon tietoverkon aineisto on kerätty yrittäjiltä, jotka ovat liittyneet kannattavuuskirjanpitoon. Kannattavuuskirjanpitoon liittyminen on yrittäjille täysin vapaaehtoista, ja siitä on mahdollista myös erota ilman seuraamuksia. Hallituksen esityksen mukaan maatilojen kestävyiden tietoverkon aineisto on tarkoitus kerätä vastaavalla tavalla yrittäjiltä, jotka liittyvät kannattavuuskirjanpitoon. Tietoverkon aineisto laaditaan siihen vapaaehtoisesti osallistuvien tilojen tietojen pohjalta Luonnonvarakeskuksessa. Yrittäjien tietojen hyödyntäminen edellyttää yrittäjän suostumusta tietojensa käsittelemään maatilojen kestävyiden tietoverkon tarkoituksiin. Valiokunta korostaa, että suostumuksen

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

edellyttäminen tarkoittaa sitä, että tietojen antaminen maatilojen kestävyiden tietoverkon aineistoon on yrittäjille täysin vapaaehtoista.

Hallituksen esityksen ja valiokunnan saaman lausuntopalautteen perusteella tietojen käsittelyssä huolehditaan henkilötietojen suojaamisesta. Maatilojen kestävyiden tietoverkon perustamisen edellyttämät ympäristöön ja sosiaalisiin aiheisiin liittyvät tiedot sisältävät henkilötietoja, joiden käsittelyssä noudatetaan henkilötietojen suojaa koskevaa EU:n ja kansallista lainsäädäntöä. Hallituksen esityksessä tuodaan esiin, etteivät henkilötiedot ole luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä yleinen tietosuojasetus, 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Tietojen käsittely perustuu lakisääteiseen tehtävään, joten Luonnonvarakeskuksella on yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu käsittelyperuste. Luonnonvarakeskus toimii yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä FSDN-aineiston osalta, ja siihen sovelletaan asetuksen rekisterinpitäjän velvollisuuksia koskevia säännöksiä.

Luonnonvarakeskuksesta annettuun lakiin ehdotetut tiedonsaantioikeudet koskevat Luonnonvarakeskuksen oikeutta saada salassapitosäännösten estämättä tietoja muilta säännöksessä mainituilta viranomaisilta, joita ovat Ruokavirasto, Tilastokeskus, Luonnonvarakeskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, maa- ja metsätalousministeriö sekä Maanmittauslaitos. Tiedonsaantioikeus perustuu FSDN-asetuksen 4 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhdyselimillä on oikeus päästä artiklan 2 kohdassa mainittuihin tietolähteisiin. Luonnonvarakeskuksen oikeus saada tiedot maksutta edellä mainituilta viranomaisilta perustuu FSDN-asetuksen 4 artiklan 2 kohtaan.

Jos edellä tarkoitettuja tietoja ei ole kansallisilla viranomaisilla, Luonnonvarakeskus voi lakiehdotuksen mukaan pyytää tilan tietoja niitä hallussaan pitävältä muulta yksityiseltä yhteisöltä kuin kirjanpitotalta. Luonnonvarakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tiedot, jos tilan tiedot ovat kyseisen yhteisön hallussa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tältä osin esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi tietojen luovutuksen maksuttomuudesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ProAgria maaseutukeskusten liiton alaiset alueelliset organisaatiot toimivat keskeisinä FSDN -asetuksen tietojen kerääjinä. Tästä työstä maksetaan erillistä korvausta. Yksityiseltä yhteisöltä pyydettävät tiedot ovat joka tapauksessa rajattuja, tilan suostumuksella saatavia tilan itsensä tuottamia tai ilmoittamia tietoja. Ne eivät sisällä sellaisia tietoja, joita yksityinen yhteisö on merkittävästi jalostanut. Näin ollen tiedonluovutuksesta ei voi aiheutua merkittäviä kustannuksia. Valiokunta pitää tärkeänä sääntelyn lähtökohtaa, jonka mukaan FSDN-asetuksen edellyttämät tiedot kerätään ensisijaisesti viranomaisilta, toissijaisesti edellä tarkoitetuilta yksityisiltä yhteisöiltä ja vasta viimesijaisesti tiloilta. Näin helpotetaan tiedonkeruusta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa yrittäjille.

Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädetään myös Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeudesta tilastoviranomaisena toimivalta Luonnonvarakeskuksen yksiköltä. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, ettei erillinen tiedonsaantioikeus viranomaisen eri yksiköiden välillä ole tarpeen, sillä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain julkisuutta ja salassapitoa koskeva sääntely lähtee viranomaisten erillisyyden periaatteesta. Näin

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

ollen ehdotettu Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeus Luonnonvarakeskukselta on asianmukaista poistaa lakiehdotuksesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on kuitenkin tarpeen sisällyttää lakiin sääntelyä Luonnonvarakeskuksen oikeudesta toimittaa sen tilastoviranomaisena toimivan yksikön hallussa olevat tiedot edelleen EU:n komissiolle salassapitosäännösten estämättä. Valiokunta pitää muutosta perusteltuna ja tekee tätä koskevat ehdotuksensa jäljempänä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että FSDN-asetuksen mukaan kerättyjä tietoja saa käyttää vain FSDN-asetuksessa säädettyyn käyttötarkoitukseen. Asetuksen 16 artiklassa säädetään, etteivät jäsenvaltiot tai komissio saa missään tapauksessa käyttää tietoja muihin tarkoituksiin, kuten EU:n yhteisen maatalouspolitiikan asetuksissa säädettyyn valvontaan tai verotustarkoituksiin. Valiokunta korostaa, että tällainen rajausta on välttämätöntä, jotta yrittäjän suostumukseen perustuvaa tiedonkeruuta voidaan pitää hyväksyttävänä. Tietoja saa hyödyntää vain FSDN-asetuksessa säädettyihin tarkoituksiin. FSDN-asetuksessa säädetään kerättävistä tiedoista, eikä lakiehdotuksessa ehdoteta lisätietojen keräämistä. Valiokunta pitää asianmukaisena, että lakiehdotuksen mukaan tiedonkeruu rajataan vain FSDN-asetuksen edellyttämiin välttämättömiin tietoihin. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei tiedonkeruusta aiheudu lisäkustannuksia viljelijöille.

Muut ehdotukset

Esityksen mukaan Luonnonvarakeskuksen strategisen johtamisen tueksi ei jatkossa aseteta uutta johtokuntaa. Nykyisen johtokunnan tehtävä jatkuu sen toimikauden päättymiseen saakka. Tarkoituksena on perustaa Luonnonvarakeskuksen johtamista tukeva neuvottelukunta. Neuvottelukunta on laajasti muissa viranomaisissa käytössä oleva toimielinmalli, ja sen perustaminen toteuttaa suositusta valtionhallinnon toimintojen järjestämisessä noudatettavista periaatteista (VN/11537/2021). Neuvottelukunnasta on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Valiokunnalle ei ole ehdotuksesta huomautettavaa.

Sen sijaan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota Luonnonvarakeskusta koskevan lakiehdotuksen 5 §:n säännökseen, joka koskee pääjohtajan ratkaisuvallan delegointia muulle kuin virkamiehelle. Säännösehdoituksen mukaan pääjohtajalle kuuluvaa ratkaisuvallaa voidaan työjärjestyksellä siirtää Luonnonvarakeskukseen palvelussuhteessa olevalle henkilölle. Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtäviin liittyvää ratkaisuvallaa voidaan kuitenkin ehdotetun säännöksen mukaan siirtää vain muulle virkamiehelle. Tarkoituksena on estää Luonnonvarakeskuksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvän ratkaisuvallan siirtäminen työsuhteessa oleville henkilöille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viittaaminen viranomaistehtäviin merkitsee tässä yhteydessä sisällöltään laajempaa ja epäselvempää ratkaisuvallan delegoinnin rajoittamista kuin viittaaminen esimerkiksi julkisen vallan käyttöä sisältäviin tehtäviin tai julkisiin hallintotehtäviin. Valiokunta pitää huomiota aiheellisena ja tekee tätä koskevat muutosehdotuksensa jäljempänä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki Luonnonvarakeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

2 §. Tehtävät. Pykälän 3 momentin säännös, joka koskee Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeutta Luonnonvarakeskuksen tilastoviranomaistehtäviä hoitavalta yksiköltä, ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Sen sijaan 3 momentissa ehdotetaan edelleen säädettäväksi Luonnonvarakeskuksen oikeudesta luovuttaa komissiolle Luonnonvarakeskuksen tilastoviranomaisena hallussaan pitämät, FSDN-asetuksen edellyttämät tiedot.

5 §. Ratkaisuvallta. Valiokunta ehdottaa pykälään muutosta, jonka tarkoituksena on täsmentää pääjohtajan ratkaisuvallan delegointia koskevaa sääntelyä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen tarkoituksena ei ole mahdollistaa Luonnonvarakeskuksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvän ratkaisuvallan siirtämistä pääjohtajalta työsuhteessa olevalle henkilöstölle. Pykälässä käytettyä terminologiaa on tältä osin tarpeen täsmentää. Valiokunta ehdottaa, että Luonnonvarakeskuksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvää pääjohtajan ratkaisuvalltaa on mahdollista delegoida vain virkamiehelle.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 203/2025 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 203/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Luonnonvarakeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Luonnonvarakeskuksesta annetun lain (561/2014) 3 §:n 3 momentti,
muutetaan 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti, 5 § ja 8 §:n 1 momentti sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

2 §

Tehtävät

Luonnonvarakeskus toimii tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena ja maatalouden kestävyuden tietoverkon perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1217/2009, jäljempänä *FSDN-asetus*, 7 artiklassa tarkoitettuna yhdyselimenä.

Kansallisena yhdyselimenä toimiessaan Luonnonvarakeskuksella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Ruokavirastolta, Tilastokeskukselta, ~~Luonnonvarakeskukselta~~, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, maa- ja metsätalousministeriöltä sekä Maanmittauslaitokselta niiden hallussa olevat FSDN-asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot ja luovuttaa ne **sekä vastaavat Luonnonvarakeskuksella tilastoviranomaisena hallussaan olevat tiedot** edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan komissiolle.

Jos 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ei ole kansallisilla viranomaisilla, Luonnonvarakeskus voi pyytää FSDN-asetuksen 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua kirjanpitoiltaan tällaisia tietoja niitä hallussaan pitävältä muulta yksityiseltä yhteisöltä kuin kirjanpitoiltaan. Luonnonvarakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada mainitussa momentissa tarkoitettut tiedot muulta yksityiseltä yhteisöltä kuin kirjanpitoiltaan, jos kirjanpitoiltaan tiedot ovat kyseisen yhteisön hallussa. Luonnonvarakeskuksella on oikeus luovuttaa tiedot edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan komissiolle.

3 §

Luonnonvarakeskuksen organisaatio ja johtaminen

Luonnonvarakeskuksessa on tilastotehtävien hoitamista varten muiden tehtävien hoitamisesta organisatorisesti erillinen ja riippumaton tulosvastuullinen yksikkö.

~~Luonnonvarakeskusta johtaa pääjohtaja. Pääjohtaja vastaa keskuksen toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta, sekä vahvistaa keskuksen työjärjestyksen.~~

5 §

Ratkaisuvalta

Pääjohtaja ratkaisee Luonnonvarakeskukselle kuuluvat asiat, jollei toisin säädetä. Pääjohtajalle kuuluvaa ratkaisuvaltaa voidaan työjärjestyksellä siirtää muulle Luonnonvarakeskukseen palvelussuhteessa olevalle henkilölle. Pääjohtajan ratkaisuvaltaa, joka liittyy Luonnonvarakeskuksen **julkisiin hallintotehtäviin**, voidaan kuitenkin siirtää vain muulle virkamiehelle. Pääjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

8 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä Luonnonvarakeskuksen johtamisesta, tehtävistä sekä asioiden ratkaisemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös keskuksen henkilöstöstä ja arvonimistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Sen 8 §:n 1 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2027.

Ennen tämän lain voimaantuloa toimikautensa aloittaneeseen kumotussa 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuun Luonnonvarakeskuksen johtokuntaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita johtokuntaa koskevia säännöksiä johtokunnan toimikauden päättymiseen asti.

2.

Laki

ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain (562/2014) 2 §:n 4 kohta ja *lisätään* 2 §:ään uusi 5 kohta seuraavasti:

2 §

Ruoka- ja luonnonvaratilastot

Luonnonvarakeskus tuottaa ja julkaisee tilastot, jotka koskevat:

- 4) elintarvikkeiden turvallisuutta;
- 5) riistataloutta ja metsästystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2026 vp

Helsingissä 8.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola